

גבראל פרוידנשטיין

שמות פרשיות התורה

חלוקת חמישה חומשי תורה לפרשיות השבוע נמצאה כבר בימי חז"ל בחלוקה שהיא לפנינו עתה (ראה הרב ראובן מרגליות "המקרא והמסורה" עמוד לו). כמעט כל שמות הפרשיות הנזכרים בגמרא או בפירושי רש"י ותוספות הם אותם שמות שאנו משתמשים בהם היום או בצורה קצת מורחבת, ובמשך הדורות בחר העם בדרך כלל בצורה הקצרה ורק לפעמים בצורה מורחבת. יוצא מן הכלל שם הפרשה האחרונה שנהגו לקרותה בשם וזאת הברכה ולא בשם הקצר ברכה. להלן רשימה של שמות הפרשיות כמו שנמצאו בגפ"ת, דפוס ראם ווילנא. במקרה שלא נמצא השם בגפ"ת צוינו מקורות אחרים בספרות הראשונים.

ה פ ר ש ה	ה מ ק ו ר
פ' בראשית	המקור היחידי בתוס' בכורות נה ע"א (ד"ה אין ירדן): פ' בראשית.
פ' נח	תוס' ע"ז מד ע"א (ד"ה מפליא, לפי הגהה בגליון): תולדות נח. ובערוך (ערך פלא) [המובא בתוספ' זה]: פ' אלה תולדות נח.
פ' לך לך	המקור היחידי: תוס' שבת קלה ע"ב (ד"ה כגון שלקח זה שפחה וזה עוברה): פ' לך לך.
פ' וירא	תוס' יבמות לו ע"ב (ד"ה ולא קתני) וכן שם מו סע"א (ד"ה והלכתא): פ' וירא.
פ' חיי שרה	לא נזכר בגפ"ת. בפירושי התורה לר' יהודה החסיד ובפירושי התורה לר' חיים פלטיאל (תלמיד חבר של מהר"ם מרוטנבורג) כותרת הפרשה היא: חיי.
פ' תולדות	במקור היחידי: תוס' ע"ז מד ע"א (ד"ה מפליא): פ' תולדות יצחק.
פ' ויצא	תוס' ב"ק לח רע"ב (ד"ה נשא) וכן ב"מ פג ע"ב (ד"ה סועל): פרשת ויצא. ובס' מנחת שי: ויצא יעקב (בשם ספר תגים).
פ' וישלח	תוס' שאנץ סוטה יג ע"א וכן תוס' שלנו חולין צב ע"ב (ד"ה כוותיה וד"ה אמר אביי): פ' וישלח.

ס' וישב

לא נזכר בגפ"ת. בספר הזהר (הוצאת מוסד הרב קוק עם ניצוצי זהר) הכותרת של הפרשה: וישב יעקב.

המקור

ס' מקץ

המקור היחידי בפרש"י לתורה שמות ט' י"ז (ד"ה עודך מסחולל): ס' ויהי מקץ.

ס' ויגש

לא נזכר בגפ"ת. בספר הזהר (הוצאת מוסד הרב קוק עם ניצוצי זהר) כותרת הפרשה: ויגש אליו.

ס' ויחי

המקור היחידי: הוריות ה' ע"ב בתוס' הרא"ש (ד"ה אלא אמר רב אחא בר יעקב): פרשת ויחי יעקב.

ס' שמות

הספר נקרא ואלה שמות (ב"ר פרשה ג ופרשה סד) ומוזה נראה שגם סדרא ראשונה של הספר נקראת ואלה שמות. וכן בפרש"י יבמות ד' ע"א (ד"ה מכשפה לא תחיה) וכן בפירוש הרמב"ן שמות א' א'. ובקיצור (מנחת שי דברים א' י"א): פרשת שמות. ובפירוש הרשב"ם ב"ב קכ"ד ע"ב (ד"ה בשאר ספרי דבי רב): אלה שמות (חסר ו' התיבור).

ס' וארא

פרש"י פסחים צט ע"ב (ד"ה ארבע כוסות) וכן סנהדרין קיא ע"א (ד"ה נאמר), וכן ברשב"ם שם בפסחים (ד"ה ולא יפתחו לו) ובתוס' יומא פב ע"ב (ד"ה מה) ובכמה דוכתי: פרשת וארא.

ס' בא

בפרש"י פסחים ה' ע"ב (ד"ה ופרכינן לרבא): פרשת בא. בתוספ' זבחים ז' ע"ב (ד"ה הוא לעכב) ובמנחות לה ע"ב (ד"ה וכמה) ובפירוש רגמ"ה בכורות ה' ע"ב (ד"ה פטר חמור): פרשת בא אל פרעה.

ס' בשלח

בגוף התלמוד מגילה לא ע"י: ויהי בשלח וכן בפירש"י סוכה מה ע"א (ד"ה אני) וכן בתוספ' עירובין פ' ע"א (ד"ה א"ר נחמן) ובפירוש הרמב"ן על התורה דברים ז', טו. ובלשון מורחבת סוטה יג רע"ב בפרש"י: פרשת ויהי בשלח פרעה. ובקיצור בפרש"י פסחים לט ע"א (ד"ה הירדוף): (מכילתא פרשת בשלח).

ס' יתרו

בפירוש רשב"ם פסחים ק' ע"ב (ד"ה ה"ג רבב"ח איקלע): פרשת וישמע יתרו. וכן שם קו ע"א (ד"ה אר"י בפה"ג) וכן תוספ' סוכה מט ע"א (ד"ה שכל מובח). בתוספ' מגילה לא סע"ב (ד"ה קללות) וכן בפרש"י זבחים קטז ע"ב (ד"ה דאמר מר) ובכמה מקומות: פרשת יתרו. בתוס' קידושין לב ע"א (ד"ה אורו): פרשת וישמע.

ה פ ר ש ה

פ' משפטים

פסוקים

ס' תרומה

פסוקים

פסוקים

ס' תצוה

ס' כי תשא

ס' ויקהל

ס' פקודי

פ' ויקרא

ס' צו

ה מ ק ו ר

בפרש"י לתורה שמות יט ע"א (ד"ה ליום השלישי): פרשת ואלה המשפטים. וכן ברש"י חגיגה ו ע"א (ד"ה ישנה לפני הדיבור), בתוס' בכורות מט ע"ב (ד"ה א"ר אסי) ובגיטין פח ע"ב (ד"ה לפניהם) ועוד. ובקיצור בתוספ' מעילה יג ע"א (ד"ה אתיא העברה העברה): פ' משפטים. אבל בב"ק פד רע"ב בפרש"י (ד"ה אלקים): פרשת ואלה המשפטים (חסר ו' החיבור) וכן סנהדרין ב ע"ב בפרש"י ד"ה אי קסבר.

ברכות נה ע"א בפרש"י (ד"ה לך אמור לו לבצלאל) וכן תוספ' ע"ז כד רע"א (ד"ה ואבני מילואים): פרשת ויקחו לי תרומה. אבל בתוס' שם כברכות (ד"ה לך) בקיצור: פרשת תרומה וכן בתוספ' עירובין ב ע"ב (ד"ה ואיבעית אימא) וכן בהרבה מקומות. אבל בתוס' מנחות כח ע"א (ד"ה דתניא): פרשת ויקחו.

בגוף התלמוד מגילה כט סע"ב: ואתה תצוה. וכן פרש"י ויקרא כד ב' (ד"ה צו את בני ישראל) ובערכין טז ע"א (ד"ה למה נסמכה) וכן בתוספ' יומא ו' ע"א (ד"ה א"ל) ובמקומות רבים.

בגוף התלמוד מגילה ל ע"א: כי תשא. וכן בפרש"י ברכות נה ע"א (ד"ה לך אמור לו לבצלאל) ובתוספ' שם (ד"ה לך) וכן בשבת פט ע"א בתוספ' (ד"ה לסוף מ' יום) ובפירוש רגמ"ה בכורות ה ע"ב (ד"ה פטר חמור פטר חמור ב' פעמים). ובמקומות רבים.

בגוף התלמוד מגילה ל ע"א וכן בפרש"י שבת ה רע"א (ד"ה לדגלי מדבר) וכן בתוספ' עירובין ב ע"ב (ד"ה ואיבעית): פרשת ויקהל. וכן במקומות רבים.

בפרש"י שמות כח כד (ד"ה ונתת) ובתוספ' מנחות כא ע"ב (ד"ה כל כהן): פרשת ואלה פקודי. ובתוספ' יומא ו ע"א (ד"ה אמר לך) בקיצור: פרשת פקודי.

בפרש"י ויקרא ז ג (ד"ה ואת כל חלבו וגו') בפרש"י בכורות ה ע"ב (ד"ה שור נסכיו מרובים), וכן בתוספ' גזיר כה ע"א (ד"ה רק): פד' ויקרא. ובמקומות רבים.

בפרש"י ויקרא יו"ד טו (ד"ה על אשי החלבים) וכן בפסחים ג ע"א (ד"ה תלמוד לומר) ובתוספ' בכורות טו ע"א (ד"ה רק) וכן בפירוש רגמ"ה כריתות ו ע"ב (ד"ה שלוש כריתות בדם) ובכמה מקומות:

פרשת זו את אהרן. אבל בתוספת פסחים טז ע"ב (ד"ה ה"ג ר"ת) בקיצור: פרשת זו וכן בתוספת שם כב ע"א (ד"ה חולין שנשחטו) וכן בכמה מקומות. בספר פירושי התורה לר"ח פלטיאל (הוצאת יצחק לנגה ירושלים תשמ"א). כותרת הפרשה: זו את.

פ' שמיני

בפרש"י עירובין כח ע"א (ד"ה נמלה) ובתוספת סוכה ה ע"א (ד"ה מסגרתו) וכן בתשובת הרשב"א סימן ע"ג ובפירוש הר"ב ריש פרק שמונה שרצים ובכמה מקומות: פרשת וידה ביום השמיני. אבל בתוספת עירובין לא ע"א (ד"ה בפשוטי): פרשת ביום השמיני. ובפרש"י יומא ה ע"ב (ד"ה ת"ר כי כן צויתי) בקיצור: שמיני. וכן שיטה מקובצת בכורות טז ע"א (אות ג) בשם הר"ן ובתוספת הרא"ש נדה לג ע"א (ד"ה מההיא מטמאה אדם וכלי חרס) וכן במקומות רבים במפרשי הש"ס.

פ' תזריע

תוספת זבחים ה ע"א (ד"ה עולתה ומתה) וכן מנחות ד ע"ב (ד"ה ה"ג): פרשת אשה כי תזריע.

פ' מצורע

בפרש"י ויקרא יג ח (ד"ה וטמאו הכהן): פרשת זאת תהיה. וכן תוספת מנחות ד ע"א (ד"ה לאחר). וכן בתוספת הרא"ש נדה סט ע"ב (ד"ה ומטמא באבן מסמא), מנחות סא ע"א בפרש"י (ד"ה אשם מצורע): זאת תהיה תורת. ובתוספת נזיר כד ע"א (ד"ה הכי גרס רש"י) בקיצור: פרשת מצורע וכן שם מד ע"ב (ד"ה א"ל) ובכמה מקומות. ובנזיר מא ע"ב בתוספת (ד"ה השתא): זאת תהיה תורת המצורע. ובפירוש הרא"ש נזיר מד ע"ב: פרשת תורת המצורע.

פ' אחרי-מות

בגוף התלמוד מגילה לא ע"א וגיטין ס סע"א ובפירוש רש"י לתורה שמות ל, י (ד"ה אחת בשנה) וכריתות ג ע"ב (ד"ה שוחט ומעלה): פ' אחרי מות. וכן תוספת נדה סח ע"א (ד"ה כך אמרו) וכן בתוספת הרא"ש שם (ד"ה אשה) ובמקומות רבים.

פ' קדושים

בגוף התלמוד זבחים כח ע"ב וכת ע"א: פרשת קדושים תהיו. וכן בפרש"י תמורה ו ע"א (ד"ה תעזוב תעזוב), עירובין כח ע"א (ד"ה צרעה לוקה שש), פסחים ג ע"א (ד"ה ת"ל) ובכמה מקומות. ובקיצור לשון: פרשת קדושים, בפרש"י נדה נא ע"א (ד"ה ופטור מן המעשר) ובתוספת פסחים טז ע"ב (ד"ה ה"ג ר"ת) ובכמה מקומות.

פ' אמור

בפירוש רש"י לתורה שמות כה, ל (ד"ה לחם הפנים), וכן בפרש"י תמורה ו ע"א (ד"ה תעזוב תעזוב): פרשת אמור אל הכהנים. וכן

תוספ' גדה מא ע"ב (ד"ה מה בא זה ללמדנו) וגדה מד ע"ב (תוד"ה איש) ובכמה מקומות. אבל בפרש"י מעילה יג ע"א (ד"ה אחיא אמו אמו מבכור) בקיצור: פ' אמר וכן תוספ' יומא ג ע"א (ד"ה אלא למ"ד שני אילים) ובכמה מקומות.

פ' בהר

בפרש"י ב"מ סא ע"ב (ד"ה יציאת מצרים גבי ריבית) בכורות מב רע"א (ד"ה ערך איש): פרשת בהר סיני. וכן תוס' פסחים נב ע"א (ד"ה הכובש), ב"מ גא ע"ב (ד"ה בד"א). ובתוספ' קידושין כד ע"א (ד"ה אלא) בקיצור: פרשת בהר.

פ' בחוקותי

בתוספ' בכורות גא ע"א (ד"ה אימא): פרשת ואם בחוקותי (ב"ו' התיבירו). ובכורות נד ע"א (ד"ה ושני מינין): פרשת ואם בחוקותי. וכן ב"מ נד ע"ב (ד"ה דלמא) ובכמה דוכתי. בספר פירוש ר"ת פלטיאל על התורה ריש פ' בחוקותי גורסים שתי פעמים אם, תד עם ו' אחד בלי ו' התיביר. ובפרש"י ערכין יד ע"ב (ד"ה חומש בשדה אחוזה) בקיצור: פרשת בחקתי, וכן תוספ' ר"ה יב ע"א (ד"ה חנא).

פ' במדבר

פרש"י סנהדרין פו רע"א (ד"ה סתם ספרי), ויומא סח ע"ב (ד"ה שבחומש הפקודים), תוספ' ריש מס' גיטין וכן בב"ר סימן סד ובילקוט בראשית רמז ד' וכן שבת קטז ע"א פרש"י (ד"ה ו' ספרי חורה): ספר וידבר. בשאר חומשי התורה הפרשה הראשונה נקראת בשם הספר ולפי זה נראה שפרשה ראשונה של ספר וידבר היתה נקראת: פרשת וידבר (ולא מצאנו זה בהדיא). פרש"י לתורה במדבר ה' ב' (ד"ה וישלחו מן המחנה), שבת קטז רע"א (ד"ה שאין זה מקומה) וכן בתוספ' עירובין ב' ע"ב (ד"ה בין לרבנן וד"ה ואי בעית אימא) ור"ה ג ע"א (ד"ה וקאי באייר): פרשת במדבר סיני. אבל בתוספות עירובין ב (ד"ה ואב"א) בפעם הראשונה: פרשת מדבר סיני (בלי ב' השימוש) ואולי זה טעות הדפוס. בפרש"י לתורה שמות לח כ"ו (ד"ה לשש מאות אלף וגו') וכן ב"ר פרק ג': ספר במדבר. ובקיצור גם הפרשה נקראת פרשת במדבר (ב"ב סח ע"ב תוד"ה וקללם).

פ' נשא

בגוף התלמוד נזיר. מה ע"א: פרשת נשא. וכן בפירוש רש"י לחומש במדבר ד' טז (ד"ה פקדת כל המשכן) וכן בעירובין ב רע"ב (ד"ה לילפו מפתח שער החצר) וכן בתוספ' יומא מה ע"ב (ד"ה הוה אמינא) ונזיר מד ע"ב (ד"ה ואמינא) ועוד.

פ' בהעלותך

בפרש"י לחומש שמות כה ל"ה (ד"ה וכפתור): פ' בהעלותך. וכן

בתוספ' שבת פט ע"א (ד"ה מדבר ציון) ועירובין מ ע"א (ד"ה זכרון) ובפרש"י פסחים ו ע"א (ד"ה וניכחוב ברישא כו') ועוד.

פ' שלח לך

[2234567]

אוצר החכמה

בפרש"י שבת קלו ע"א (ד"ה אלא מע"ו) סוטה לב ע"ב (ד"ה דאיבעיא), תמורת טו רע"ב (ד"ה ואף אותה חטאת): פרשת שלח לך ואע"פ. וכן בכמה דוכתי, אבל באמצע העמוד שם (ד"ה כנגד י"ב שבטים) בקיצור: פרשת שלח לך. וכן בכריתות ג' ע"ב (ד"ה כרת דיליה) ובכמה מקומות. בתוספ' מנחות לח ע"א (ד"ה התכלת) [אם לא מקבלים הסוגריים שהוסיף המדפיס]: פרשת לך. שם צא ע"א במיתוס לרש"י (ד"ה ת"ל): פרשת שלח.

פ' קרח

[2234567]

[2234567]

בפרש"י בכורות כז ע"ב (ד"ה ובשרם יהיה לך) ותוספ' סוטה לט ע"א (ד"ה וכי מהדר) וכן פרש"י ב"ק קי ע"ב (ד"ה ולוג שמן של מצורע) ובכמה דוכתי: פיר ויקח קורח. ובקיצור לשון: פרשת קורח (פרש"י זבחים מד ע"ב ד"ה כל קרבנם).

פ' חוקת

[2234567]

בפרש"י עירובין קד ע"ב (ד"ה לא) וכן בפירוש הרא"ש נזיר מה ע"א: פרשת זאת חוקת. בפרש"י פסחים יט ע"ב (ד"ה אדם וכלים נמי ליטמא) ונזיר מד רע"ב (ד"ה תגלחת): פרשת זאת חוקת התורה. ובקיצור לשון תוספ' סוכה יג ע"א (ד"ה מצות אונב): פרשת חוקת. וכן בכמה דוכתי.

פ' בלק

בגוף התלמוד, ברכות יב ע"ב: פרשת בלק. וכן שם בתוספ' (ד"ה בקשו). אבל ב"ב יד ע"ב: פרשת בלקם. בספר הזוהר הכותרת של הפרשה: וירא בלק.

פ' פינחס

בפרש"י לחומש ויקרא כג ח (ד"ה והקרבתם אשה וגו') ובשבת כט ע"ב (ד"ה פרי החג): פרשת פינחס. וכן בפסחים ע ע"ב תוספ' (ד"ה תא ודאי ק"צ תנינא) ובכמה מקומות.

פ' מטות

בפירוש הר"ן נדרים עח ע"א (ד"ה והא מסיטרא כתבא): פ' ראשי המטות. בתוספ' מגילה לא סע"ב (ד"ה קללות): פרשת מטות.

פ' מסעי

בתוספ' בכורות נח ע"א (ד"ה שאני התם): פ' ואלה מסעי (ב"ו' החיבור). בתוספ' סנהדרין עז ע"ב (ד"ה סתם): פ' אלה מסעי (בלי ו' החיבור) וכן שם בבכורות נח בהמשך דברי התוספות, וגם בתוספ' שאחר זה (ד"ה מעבר לירדן) ובתוספ' נדה מב ע"ב (ד"ה איש) ושבת פט ע"א (ד"ה מדבר ציון) וכן בפרש"י זבחים נד ע"ב (ד"ה

איתו ספר יהושע) ובכמה דוכתי. ובקיצור: מפעי תוספ' ר"ה ג ע"א (ד"ה וישמע) ודף יג ע"א (ד"ה דאקריבו).

DABD CDE

בפרש"י לחומש במדבר לב יז (ד"ה לפני בני ישראל): פרשת אלה הדברים. וכן פרש"י חולין ס ע"ב (ד"ה ליתו וליפקו). והספר נקרא ג"כ אלה הדברים, שכן קורא רש"י מדרש דברים רבה "אלה הדברים רבה" (בראשית כט ל"ד). וכן בתוספ' שבת פט ע"א (ד"ה מדבר צין) נקראת הפרשה אלה הדברים. וכן ברשב"ם פסחים קכד ע"ב (ד"ה בשאר ספרי דבי רב). המנחת שי קורא את הספר בשם ספר הדברים.

פ' דברים

אין תוספת

פרש"י תמורה ג ע"ב (ד"ה הא כתיב קרא אחרינא): פ' ואתחנן. וכן בפרש"י סוטה מא ע"א (ד"ה וקורא מתחילת וגו') ובפרש"י מנחות לב ע"א (ד"ה אמר לי), ובתוספ' נדרים לח ע"א (ד"ה זאת דהמצוה) וכן בפירוש הר"ן שם.

פ' ואתחנן

בפרש"י תמורה ג ע"ב (ד"ה הא כתיב קרא אחרינא) וכן בתוספ' גיטין ב ע"א (ד"ה ואשקלון כדרום): פרשת ויהי עקב. וכן בכמה מקומות. ובקיצור לשון: פרשת עקב, בתוספ' ע"ז כא ע"א (ד"ה כיבוש יחיד) ובכמה דוכתי. ובפרש"י מנחות ל"ב ע"א (ד"ה אמר לי הואיל) נדפס: וידה עקב!

פ' עקב

פרש"י בכורות לג ע"א (ד"ה ואידך): פיר ראה אנכי. וכן בתוספ' בכורות לד ע"א (ד"ה ומי קניס ר"א לעולם) ור"ה ה רע"א (ד"ה מה) ובכמה דוכתי. אבל בתוספ' פסחים ג ע"ב (ד"ה מאליה) בקיצור: פ' ראה. וכן בפרש"י פסחים ה ע"ב (ד"ה ופרכינן לרבא). ובהרבה מקומות.

פ' ראה

בפרש"י ע"ז ח סע"ב (ד"ה המקום גורם) וכן בתוספ' סוטה לה ע"ב (ד"ה לרבות): פרשת שופטים ושופטים. ובקיצור: פ' שופטים — תוספ' מנחות סז ע"א (ד"ה דכתיב). אבל במדרש ב"ר פרשה מ"ג: ר' לוי אמר בפרשת שופטים. וכן מובא בתוספ' סוכה לא ע"ב (ד"ה הירוק) ובשיטה מקובצת חולין מז ע"ב אות י'. בפירוש מתנות כהונה לב"ר גרס במאמר ר' לוי: פרשת שופטים. לגירסת הספרים "פרשת שופטים" גראה יותר שהבטוי לא אמור על פרשת השבוע, אלא רק לפסוקים כ' ה' — ט' שהם עוסקים בדברי השופרים במלחמת מצוה. אם הביטוי אמור על פ' השבוע בחרו את המלה שופרים (ולא שופטים) מפני שהשופרים הם המוזכרים שוב בפסוקים כ' ה' — ט'.

פ' שופטים

פ' כ"ח תצא

בתוס' קידושין לג ע"ב (ד"ה ואימא): פרשת פי תצא. וכן מנחות
לח ע"א (ד"ה התכלת) ובכמה דוכתי. בתוספ' סוכה יב ע"ב (ד"ה
באניצי ששתן) בקיצור: תצא.

פ' כי תבא

בתוספ' ב"ב פח ע"ב (ד"ה וקללם): פרשת והיה פי תבא. וכן ב"ב
פט רע"א בפרשב"ם (ד"ה והיה אם שמוע). ובפירוש רשב"ם העיקרי
שם בקיצור: פ' כי תבא.

פ' נצבים

בפרש"י על התורה דברים כ"ט י"ב (ד"ה והוא יהיה לך לאלקים):
פרשת אתם נצבים. וכן בתוספ' מגילה לא ע"ב (ד"ה ר"ח אב)
ובכמה מקומות. ובקיצור: פרשת נצבים תוספ' מגילה לא סע"ב
(ד"ה קללות).

פ' וילך

תוספ' מגילה לא סע"ב (ד"ה קללות) וב"ב פח ע"ב (ד"ה וקללם):
פרשת וילך.

פ' האזינו

בפרש"י יומא סז ע"א (ד"ה שבעה ומחצה ריס) וכן בתוספ' מגילה
לא ע"ב (ד"ה קללות): פרשת האזינו.

פ' וזאת הברכה

בגוף התלמוד, מגילה לא ע"א: וזאת הברכה. וכן בפרש"י לתורה
בראשית מ"ז ב' (ד"ה ומקצה אחיו). ובקיצור: פרשת ברכה — תוספ'
בבורות גח ע"א (ד"ה חוץ).